

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.03.2021, sp. zn. 6 Tdo 1360/2020, ECLI:CZ:NS:2021:6.TDO.1360.2020.1

Číslo: 50/2021

Právní věta: Z hlediska zániku trestní odpovědnosti pachatele v důsledku účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku nemusí ani samotná skutečnost, že byl odhalen jím spáchaný trestný čin, automaticky vylučovat dobrovolnost jednání pachatele, jímž zamezil nebo napravil škodlivý následek ve smyslu § 33 písm. a) tr. zákoníku. Podstatné je jeho subjektivní vnímání toho, jestli mu v daném okamžiku bezprostředně hrozí trestní stíhání či nikoli.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.03.2021

Spisová značka: 6 Tdo 1360/2020

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Účinná lítost

Předpisy: § 33 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného R. K. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 2. 2020, sp. zn. 50 To 4/2020, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp. zn. 16 T 155/2019, a to včetně obsahově navazujících rozhodnutí, a podle § 265m odst. 1 tr. ř. sám znovu ve věci rozhodl jednak o uložení trestu za rozhodnutím nedotčené trestné činy a jednak o zastavení trestního stíhání obviněného ohledně dalšího skutku.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 5. 12. 2019, sp. zn. 16 T 155/2019, byl obviněný R. K. (dále též jen „obviněný“, případně „dovolatel“) uznán vinným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku (pod bodem 1. výroku o vině), přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku (pod bodem 2. výroku o vině), přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku (pod bodem 3. výroku o vině), přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zákoníku dílem dokonaným, dílem ukončeným ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku (pod bodem 4. výroku o vině), jichž se podle jeho skutkových

zjištění dopustil způsobem specifikovaným ve výroku rozsudku.

2. Za trestný čin pod bodem 1. výroku o vině byl obviněný odsouzen podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 4 roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl současně zrušen výrok o trestu v rozsudku Okresního soudu Plzeň-sever ze dne 12. 10. 2018, sp. zn. 1 T 9/2018, který nabyl právní moci dne 7. 11. 2018, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Za trestné činy pod body 2. až 4. výroku o vině byl obviněný odsouzen podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému dále uložena povinnost nahradit poškozené Komerční bance, a. s., škodu ve výši 1 600 Kč.

3. O odvoláních obviněného a státní zástupkyně podaných proti uvedenému rozsudku rozhodl Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 5. 2. 2020, sp. zn. 50 To 4/2020. Jím podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), e), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil napadený rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih, a to ve výrocích o vině a trestu týkajících se skutku pod bodem 1., ve výrocích o vině a trestu ohledně skutků pod body 2. až 4., přičemž ve vztahu ke skutku pod bodem 1. výroku o vině v napadeném rozsudku věc vrátil podle § 259 odst. 1 tr. ř. soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí (bod I. výroku rozsudku odvolacího soudu) a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněnému uložil za skutky pod body 2. až 4. výroku o vině podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 2 roků, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou (bod II. výroku rozsudku odvolacího soudu).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti citovanému rozsudku Krajského soudu v Plzni podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť skutek pod bodem 3. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně byl podle něj nesprávně hmotně právně posouzen.

5. Obviněný namítl, že došlo k nesprávnému posouzení účinné lítosti. Okresní soud se jí vůbec nezabýval a krajský soud podle jeho mínění nesprávně posoudil kritérium dobrovolnosti. Obviněný poukázal na obsah výpovědí svědkyň S. M. a R. N., stejně jako na respektovanou teorii a právní praxi, podle níž znak dobrovolnosti vyjadřuje svobodné rozhodnutí pachatele. Dobrovolnost přitom není vyloučena, pokud pachatel jedná pod vlivem obecné obavy z možného trestního stíhání. Naopak není dána v případech, kdy je pachatel přistižen, jedná pod tlakem bezprostředně hrozícího trestního stíhání nebo učinil oznámení, až když bylo zahájeno trestní stíhání. Prostá výzva nepředstavuje okolnost, která by vylučovala kritérium dobrovolnosti. Obviněný trvá na tom, že své rozhodnutí učinil zcela svobodně, nikoli z obavy z odhalení nebo z bezprostředně hrozícího či dokonce zahájeného trestního stíhání.

6. Závěrem svého dovolání proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Plzni v části, kterou bylo rozhodnuto o tom, že výrok o vině pod bodem 3. v rozsudku Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 5. 12. 2019, sp. zn. 16 T 155/2019, zůstává beze změny a kterou bylo znovu rozhodnuto tak, že se obviněný odsuzuje za skutky pod body 2. až 4. výroku o vině v citovaném rozsudku Okresního soudu Plzeň-jih k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků se zařazením do věznice s ostrahou, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. v této části přikázal Krajskému soudu v Plzni, aby věc znovu projednal a rozhodl.

7. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněného prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který po shrnutí dovolání obviněného poukázal na zjištění krajského soudu, podle kterého obviněný přistoupil k odstranění škodlivého následku „až poté, co k tomu byl vyzván“. To znamená, že dobrovolnost je v řešeném případě vyloučena jednak proto, že obviněný nejednal na základě vlastního, vnitřního podnětu, nýbrž na základě podnětu vnějšího v podobě výzvy a tlaku ze strany svědkyně. Dále je ovšem dobrovolnost vyloučena proto, že trestný čin byl odhalen a obviněný si byl vědom, že je prozrazen (viz NOVOTNÝ, O., DOLENSKÝ, A., JELÍNEK, J., VANDUCHOVÁ, M. Trestní právo hmotné. I. Obecná část. Praha: Aspi Publishing, 2003, s. 261, s odkazem na rozhodnutí pod č. 2/1965 a č. 26/1955 Sb. rozh tr.). Odhalení trestného činu, resp. jeho prozrazení muselo přitom být obviněnému vzhledem k výzvě svědkyně zcela zřejmé.

8. Závěrem proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného, neboť jde o dovolání zjevně neopodstatněné.

III. Důvodnost dovolání

9. Nejvyšší soud po zjištění, že jsou splněny všechny formální podmínky ke konání dovolacího řízení, a po přezkoumání věci dospěl k následujícím závěrům.

10. Předně je na místě připomenout, že dovolatel svým dovoláním napadl pouze posouzení skutku popsaného pod bodem 3. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, podle něhož dne 10. 12. 2018 v době od 00:00 hodin do 01:00 hodiny v P. v ulici XY č. XY postříkal sprejem červené barvy v přízemí domu okno obrazcem kosočtverce o rozměru 120×75 cm, na chodbě přízemí domu vstupní dveře do bytu č. 1 obrazcem kosočtverce o rozměru 180×75 cm, dřevěné dveře nacházející se po pravé straně za vstupními dveřmi do domu obrazcem kosočtverce o rozměru 130×250 cm, zeď za těmito dveřmi nápisem „děvka“ a dále postříkal poštovní schránky a okolní zeď obrazcem kosočtverce o rozměru 120×150 cm, zeď naproti těmto schránkám nápisem „kurvo“ o rozměru 215×50 cm, záclonu na okně u schodiště vedoucího do prvního patra domu nečitelným obrazcem a kryt elektrorozvaděče před tímto oknem nečitelným obrazcem o rozměru 40×55 cm, čímž způsobil statutárnímu městu Plzeň škodu ve výši nejméně 22 200 Kč. Přezkumná pravomoc Nejvyššího soudu byla tímto vymezením, stejně jako dovolatelem vznesenými důvody, omezena.

11. Dovolatel namítl nesprávné posouzení znaku dobrovolnosti ve vztahu k účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku v případě shora zmíněného skutku. Krajský soud, jako soud odvolací, v reakci na námitku dovolatele stran účinné lítosti uvedl, že obviněný se spolupodílel na odstranění následku, nelze však hovořit o dobrovolnosti jeho jednání. Přistoupil k němu totiž až poté, co byl k tomu vyzván, takže nebyly splněny podmínky pro užití citovaného ustanovení.

12. Trestní zákoník stanoví v § 33 podmínky účinné lítosti tak, že:

- a) jde o trestný čin výslovně uvedený ve výčtu obsaženém v tomto ustanovení, který byl dokonán,
- b) pachatel musí
 - aa) buď zamezit nebo napravit způsobený škodlivý následek,
 - bb) anebo učinit oznámení o trestném činu příslušnému orgánu v době, kdy ještě mohlo být zabráněno škodlivému následku,
- c) pachatel tak učiní dobrovolně.

Podmínky podle písmen a) až c) jsou stanoveny kumulativně, takže musí být splněny všechny, jednání pachatele uvedená pod písmeny aa) a bb) jsou alternativní, proto postačí, učiní-li pachatel jen některé z nich (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 443). Rozhodnou otázkou v nyní projednávané věci je splnění podmínky pod písm. c), tedy dobrovolné jednání pachatele.

13. Státní zástupce sice odkázal na judikaturu, podle níž je použití ustanovení o účinné lítosti vyloučeno v případě, kdy si je obviněný vědom, že je prozrazen, přičemž rozhodnutí pod č. 2/1965 Sb. rozh. tr., na něž odkazuje, je již staršího data a týkalo se případu, kdy obviněný zaplatil zkrácenou daň až v průběhu odvolacího řízení. Zároveň z něj však vyplývá obecnější závěr, že není projevem účinné lítosti, jestliže pachatel zamezil nebo napravil škodlivý následek trestného činu teprve pod tlakem zahájeného trestního stíhání. Novější judikatura konkretizovala tento závěr v tom smyslu, že jestliže pachatel napravil škodlivý následek trestného činu v době, kdy mu z jeho hlediska ještě bezprostředně nehrozilo trestní stíhání, pak dobrovolnost jeho jednání ve smyslu § 33 tr. zákoníku není vyloučena, i když jednal obecně z obavy před trestním stíháním, avšak nikoli pod vlivem konkrétně již hrozícího nebo zahájeného trestního stíhání (viz usnesení Nejvyššího soudu publikované pod č. [35/2001](#) Sb. rozh. tr.). Samotné objevení či odhalení trestného činu proto automaticky nemusí znamenat vyloučení dobrovolnosti odstranění následku. Podstatné je i subjektivní vnímání pachatele, a tedy jeho vnímání toho, jestli mu v daném okamžiku bezprostředně hrozí trestní stíhání. Znovu je totiž na místě zopakovat, že samotná obecná obava z možného trestního stíhání nevylučuje dobrovolnost jednání pachatele.

14. Ze spisového materiálu v nyní posuzované věci se podává, že již dne 10. 12. 2018 byla věc oznámena na policii, která provedla ohledání místa činu. Téhož dne při podání vysvětlení svědkyně S. M. sdělila policii, že se domnívá, že čin spáchal obviněný. Z její výpovědi v hlavním líčení však nevyplývá, že by její výzva obviněnému, aby umyl nápisy, obsahovala informaci o její výpovědi na policii. K takovému závěru nelze dospět ani na základě výpovědi svědkyně R. N., která ohledně výzvy svědkyně S. M. obviněnému uvedla, že „dcera volala asi za 2 až 3 dny obžalovanému, co to mělo znamenat, a že to musí umýt. Ten přišel a společně s dcerou všechno umyli“. Blíže se k uvedenému ani jedna ze svědkyň nevyjádřila. Soud prvního stupně se vůbec nezabýval otázkou použití ustanovení § 33 tr. zákoníku, a tudíž v tomto směru neprováděl důkazy. Odvolací soud se s danou otázkou vypořádal velmi stručně a nedostatečně. Současná důkazní situace a v návaznosti na to učiněná skutková zjištění proto v tomto směru nepostačují pro závěr, zda byl znak dobrovolnosti naplněn, či nikoliv.

15. Na základě provedených důkazů (a rozsahu výpovědí obou svědkyň) totiž nelze dojít k jednoznačnému závěru o tom, jestli obviněný věděl o jejich oznámení a výpovědích na policii. V případě, že by o nich skutečně nevěděl, čemuž nasvědčují dosavadní výsledky dokazování, objektivně by mu sice hrozilo trestní stíhání, subjektivně by však nejednal pod jeho bezprostřední hrozbou. Prvotním impulsem pro odstranění způsobeného škodlivého následku by pak sice nebylo jím samotným iniciované rozhodnutí, nýbrž výzva svědkyně, avšak i za takového stavu by bylo nutno jednání obviněného hodnotit jako aktivní, realizované z jeho vlastní vůle a svědčící o jeho pozitivním obratu ve vztahu k trestnému činu. Pokud by naopak součástí výzvy svědkyně S. M. či jiné interakce bylo také sdělení informace o reálně a bezprostředně hrozícím trestním stíháním, nebylo by již možno považovat následné odstranění škodlivých následků obviněným za dobrovolné, neboť by bylo učiněno právě pod tlakem z tohoto hrozícího trestního stíhání.

16. Toliko pro úplnost je na místě poukázat, že přestože byla obžalobou i odsuzujícím rozsudkem deklarována vzniklá škoda statutárnímu městu Plzeň ve výši nejméně 22 200 Kč, k uvedenému závěru soud dospěl na základě odborného vyjádření, které bylo vyhotoveno na základě fotografií pořízených při ohledání činu dne 10. 12. 2018. V nejbližších dnech však obviněný tyto nápisy odstranil. Sám poškozený (dokonce opakovaně) na dotazy policejního orgánu reagoval v tom smyslu,

že „někdo graffiti odstranil, tudíž žádná škoda není“.

17. S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že pro učinění závěru o použitelnosti ustanovení o účinné lítosti (či opaku) není ve věci dostatečně zjištěn skutkový stav a na místě by bylo v tomto směru doplnit dokazování.

18. Za tohoto stavu věci nebylo možno považovat závěr soudů nižších stupňů o vině obviněného trestným činem poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku (spáchaný skutkem popsaným pod bodem 3. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně) za správný. Vada, kterou obviněný dovoláním napadeným rozsudkům vytýká, je skutečně zatěžuje a naplňuje jím uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

IV.

Způsob rozhodnutí Nejvyššího soudu

19. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému uzavřel, že je odůvodněno zrušení obou rozhodnutí v části, v níž byla vyslovena vina dovolatele přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku, a (v případě rozsudku odvolacího soudu) ve výroku o trestu na ni navazujícím. Podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. proto zrušil v rozsudku odvolacího soudu výrok pod bodem II., výrok o vině přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku (bod 3. výroku o vině) v rozsudku Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 5. 12. 2019, sp. zn. 16 T 155/2019, a všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené výroky, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

20. Nejvyšší soud poté zvážil, jakým způsobem má rozhodnout ve věci nově otevřeného trestního stíhání obviněného (tj. jednak ve věci právního následku nedotčené trestní odpovědnosti obviněného za přečiny pod body 2. a 4. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, jednak ve věci nevyřešené trestní odpovědnosti ve vztahu ke skutku pod bodem 3. výroku o vině téhož rozsudku. Dospěl přitom k závěru, že spravedlivého a vyváženého řešení posuzované situace, jež současně zohlední i zásadu ekonomičnosti a rychlosti trestního řízení, lze dosáhnout vydáním rozhodnutí, jímž dojde k ukončení trestního stíhání obviněného. Tak lze učinit uložením trestu za dovoláním nedotčené přečiny a zastavením trestního stíhání obviněného pro skutek pod bodem III. obžaloby pro neúčelnost.

21. Jak vyplynulo z výše uvedeného, k rozhodnutí o vině obviněného přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. ř. by bylo třeba provádět další dokazování. Toto dokazování by směřovalo k objasnění okolností podmiňujících vyvození trestní odpovědnosti pro přečin, jehož společenská škodlivost je jednoznačně bagatelní úrovně v porovnání se zbývající trestnou činností, pro kterou byl obviněný stíhán ve společném řízení a posléze i odsouzen (toto hodnocení se týká zejména porovnání se skutkem pod bodem I. žalobního návrhu, ve vztahu k němuž již bylo trestní stíhání obviněného rovněž pravomocně skončeno a stran něhož již bylo rozhodnuto i v dovolacím řízení – viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2021, sp. zn. [6 Tdo 1361/2020](#)).

22. Protože Nejvyšší soud nezjistil žádné zákonné překážky, které by bránily tomu, aby rozhodl o dovolání obviněného formou rozsudku, rozhodl ve věci způsobem, který je uveden ve výroku tohoto rozhodnutí.

23. Nejprve přistoupil k tomu, že rozhodl o trestu obviněného za dovoláním nedotčené přečiny maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku (pod bodem 2. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku a krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zákoníku dílem dokonaným, dílem ukončeným ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku

(pod bodem 4. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně).

24. Ohledně trestního stíhání obviněného pro přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku dospěl Nejvyšší soud k závěru, že ho lze zastavit z důvodu upraveného v § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř., neboť trest, k němuž může trestní stíhání vést, je zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen. Tímto trestem uloženým za jiný čin je jednak souhrnný trest odnětí svobody v trvání 4 roků, který byl obviněnému pravomocně uložen rozsudkem Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. 16 T 155/2020, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 50 To 268/2020, za trestný čin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a sbíhající se trestný čin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu Plzeň-sever ze dne 12. 10. 2018, sp. zn. 1 T 9/2018, tj. trest, který obviněný nyní vykonává, a jednak úhrnný trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců uložený obviněnému tímto rozsudkem za výše označené přečiny.

25. Při uvážení těchto skutečností Nejvyšší soud podle § 223 odst. 2, 3 tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného pro skutek popsany v žalobním návrhu pod bodem III. z důvodu uvedeného v § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř.